

מעדני אשר

י"ל ע"י מכון מעדני אשר

האם מותר לרבנים להגיע אחרונים לבית הכנסת

אע"פ דמטריחים את הציבור לעמוד?

בפרשתן אי ט"ו ואקח את ראשי שבטיכם וגו' ואתן אותם ראשים עליכם.

וברש"י כדי שתנהגו בהם כבוד, ראשים במקח, ראשים בממכר, ראשים במשא ומתן, **נכנס אחרון ויוצא ראשון**, ועיין בשפתי חכמים שהביא גירסא שצריך לומר להיפך נכנס ראשון ויוצא אחרון כדי שלא להטריח.

ובמזרחי פירש את דברי רש"י נכנס אחרון מביתו לבית הכנסת כדי שהכל עומדים לפנייהם ואז כבודו מרובה, וכשיוצאין מבית המדרש הן יוצאין ראשון, קודם שיצא אחר, ואז צריכים הכל לעמוד לפנייהם.

יש להקשות: הרי בגמ' אמרינן שיש איסור לעשות כן, דאיתא בגמ' קדושין לב ע"ב מנין לזקן שלא יטריח, שנאמר ויקרא י"ט ל"ב "זקן ויראת" ואמרינן נמי בגמ' קידושין ל"ג אביי הוי מקיף שלא להטריח את הציבור ואם כן, אסור לתלמיד חכם מטעם זה שיכנס אחרון, שזה היה טורח צבור, כד מקשה בגור אריה למהר"ל מפראג בפרשתן, וכן בשפתי חכמים.

איכא כמה תרוצים:

א. לכן נראה 'נכנס אחרון', שאין כבוד חכמים שימתין על אחרים, רק אחרים ימתינו עליו, לפיכך יכנס אחרון. וכן 'יצא ראשון', שאינו כבוד הזקן שילכו ממנו ויניחו אותו לבד, לכך יצא ראשון, כד תירץ בגור אריה למהר"ל מפראג בפרשתן.

ב. ע"פ מה שכתב בשו"ת דברי יציב חו"מ סימן פ"ז ס"ק ד' דהא דאסור לחכם להטריח את הציבור שלא יקימו בפניו, לאו כ"ע סבירא להו דאיתא במדרש רבה בהעלותך על הפסוק אספה לי שבעים איש פטיו סימן י"ז, מובא בתוס' ר"ד שם בקדושין א"ר אבא הכהן בר פפא, כשהייתי רואה סיעה של בני אדם, הייתי הולך בדרך אחרת, שלא להטריח עליהן, שלא יהיו רואים ועומדים מלפני, וכשאמרתי דברים לפני ר' יוסי ב"ר זבידא, אמר לי, צריך אתה לעבור לפנייהם, והיו רואים אותך ועומדים לפניך, ואתה מביאם לידי יראת שמים, שנאמר, מפני שיבה תקום ויראת מאלהיך, ע"כ, לפי הנ"ל אתי שפיר דדברי רש"י הנ"ל הם כדברי המדרש דמותר לו וצריך להטריח שיקימו בפניו, מעדני אשר.

ג. ע"פ מ"ש הש"ך יו"ד סימן רמ"ד סק"ד, הובא בקרבן נתנאל קידושין ל"ג על מה שתב השיע שאין ראוי לחכם שיטריח על הצבור לכונן לעבור לפנייהם שיעמדו מפניו, אלא ילך לו בדרך קצרה כדי

שלא ירבו לעמוד, ואם יוכל להקיף הדרך כדי שלא יעבור לפנייהם זכות הוא לו, כתב הש"ך, נראה דהיינו דוקא בזמן השי"ס או במקומות שעוד היום יושבים על גבי קרקע, וה"ה בכל מקום שיש טירחא, אבל במקום שיושבים על הספסלים ואין טירחא בדבר אין קפידא, ומ"מ לא יכונן לעבור לפנייהם כדי שיעמדו מפניו ע"ש, ולפי זה יש לומר דדברי רש"י בפרשתן מיירי כשיושבים על ספסלים ולכן איסור, וגם דברי ר' יוסי ב"ר זבידא במדרש מיירי באופן שיושבים ע"ג ספסלים שאין כל כך טירחא בעמידתן למותר להם להטריח, מעדני אשר.

אבל החיד"א בספרו ברכי יוסף סימן רמ"ד סק"י הביא מ"ש הש"ך, וכתב, ולי יראה שגם בזמן הזה הזקן והחכם ילך בדרך קצרה או יקיף כדי שלא יעבור מלפניהם, והכי חזינן לרבנן קשישאי, וכן דעת הח"א כלל ס"ט סימן ט'.

ד. ע"פ מה שכתב בפלא יועץ ערך קימה מפני שיבה ות"ח שכ', דהא דאסור לחכם להטריח, מ"י היינו דוקא כשרואה שאין מצות חביבות עליהם, או שאינם קמים כלל, כמו בדור היתום הזה, שאז עובר על לפני עור לא תתן מכשול, אבל אם מצות חביבות עליהם אדרבה יותר טוב לעבור לפנייהם כדי שיעשו המצוה ויקבלו שכר טו, לפי הנ"ל אתי שפיר דברי רש"י דמיירי כשמחבבים את המצוות מותר, מעדני אשר.

ה. ע"פ מה שהקשה הדרישה יו"ד סימן רמ"ד קושיא אחרת איך מותר לו לבא אחרון לבית המדרש הרי אמרינן בגמ' ברכות מ"ג ע"ב ב' שגנאי לו לת"ח לבא באחרונה לבית המדרש, ומתוך באחד מהתרוצים, התם הוא אזהרה להעם רצונו לומר שהם לא ימהרו לצאת אלא ימתינו שיצא הוא ראשון וכן לא יאחרו ליכנס אלא ימהרו כדי שיכנס הוא אחרון, ומביא ראייה מדברי מדברי רש"י הנ"ל שהוא אזהרה לעם שפירש על פסוק ואתן אותם ראשים עליכם ז"ל שתנהגו בהם כבוד ראשים במקח ראשים בממכר ראשים במשא ומתן נכנס אחרון יוצא ראשון, לפי הנ"ל אתי שפיר נמי קושיא הנ"ל, מעדני אשר, עיי"ש שמחלק נמי בין נשיא לתלמיד חכם לפי הנ"ל אתי שפיר קושיא הנ"ל נמי.

תגובות אפשר לשלוח עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש

לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מ"י: 077-4448278 | m0533166560@gmail.com | פקס: 077-4448278

ישמח לב מבקשי ה'.

לקראת חג הסוכות הבעל"ט יצא לאור בעזרת השם הספר הנפלא שרבים ציפו לו
"מעדני אשר חג הסוכות"

חקירות הלכתיות בכל העניינים השייכים להג

"אכילה ושתיה בסוכה" "ארבעת המינים" "דפנות וסכך הסוכה" "מצטער פטור מהסוכה"

"מצות ושמחת בחגך" "עליה לרגל"

כל מי שמעונין ליטול חלק בהוצאות הספר יפנה לטל' 0533166560

האם מן התורה ליכא איסור לבשל מים בשבת

כיון שאינו משתנה ע"י בישול?

בפרשתן ב' כ"ח **אוכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי.**

הנה איתא בגמ' ע"ז ל"ז ע"ב דמכאן ילפינן דבישול עכו"ם אסור, דמה מים שלא נשתנו אף ע"י בישול אף אוכל שלא נשתנה מותר, אבל אם היה שינוי דהיינו שהגוי בישל את זה אסור, **לכאורה משמע מדברי הגמ' הנ"ל שמים לא משתנים כלל ע"י בישול לכן מותר לשתותם אף שגוי בישראל.**

יש לחקור האם מן התורה מותר לבשל מים בשבת כיון שאינו משתנה כלל או דילמא אסור לבשל בשבת אף שלא משתנה.

הנה הפרי חדש יור"ד סימן ס"ח סק"ט כתב דהמבשל מים בשבת חייב.

ומביא ראיה: מהא דאיתא בגמ' ביצה ל"ד ע"א אחד המביא את האור ואחד המביא את המים כולן חייבים, משמע דגם המביא את המים חייב משום מבשל, חזינן שיש בישול דאורייתא במים.

וכן פסק הרמב"ם הלכות שבת פרק ט' הלכה ד' אחד נתן את האור ואחד נתן את העצים ואחד נתן את הקדרה ואחד נתן את המים ואחד נתן את הבשר ואחד נתן את התבלין ובא אחר והגיס כולם חייבים משום מבשל, שכל העושה דבר מצרכי הבישול הרי זה מבשל.

וכן בהגהות חת"ס אור"ח סימן ש"ח **כתב להוכיח דיש בישול במים מן התורה:** ממה דאיתא בגמ' שבת ל"ח אין נותנין ביצה בצד המיחם וכו', ובגמ', גילגל מאי, אמר רב יוסף גלגל חייב חטאת. אלמא דאף המבשל פירות הנאכלים חיים חייב, וכן המבשל מים חייב חטאת. ותמוה על מה שכתב הרדב"ז סימן ר"יג שהמבשל דבר שנאכל חי דינו כמבשל דבר שנתבשל כמאב"ד.

ובספר עובר אורח להגאון האדרי"ת סימן ס"ג כותב: עמדתי בימים האלה בסוגיא דביצה ל"ד א' בפירוש הרבינו חננאל שם אחד נותן העצים חייב משום מדליק, ונותן את המים חייב משום מחמם, והנותן בתוכו בשר חייב משום מבשל, והוא תמוה מאד דאיזה מלאכה היא מחמם דקאמר, ולא נמצאת כלל מלאכה זו, ובפשיטות גם הוא חייב משום מבשל כמו שכתב רש"י ז"ל שם ד"ה כולם והוא דבר פשוט מאד, ועלה ברעיוני להגיה בזה הגה"ה קלה, והוא במה שדקדקתי שהר"ח ז"ל לא הזכיר מחיוב השופת את הקדירה, על כן נראה לי פשוט דצ"ל הנותן את 'הקדירה' חייב משום 'מחמם', והחייב בזה הוא משום מכה בפטיש שבוה נגמר הכלי, וכמו שכתב שם הרא"ש סימן ט"ו וביותר היה נראה בזה לפי מה שנרשם בזכרוני שראיתי באיזה תשובה בשם הראשונים ז"ל דעל בישול מים בשבת אין חייבין כלל, וא"כ יש לומר דאין צורך להגיה את הקדירה, רק נותן את המים וכפשוטו, שהוא הוא החייב משום מחמם, שזולת המים לא היתה הקדירה מתחממת ודוק, ואולם דין זה דאין במים משום בישול בשבת הוא דבר שאי אפשר לאומרו, וצריך ביאור רחב בזה.

הלימוד בגליון ברחבי תבל לרפואת
האברך יוסף יצחק בן פיילא שליט"א

ובאגלי טל מלאכת אופה, סימן יט אות י"ג דהקשה על דברי הרמב"ם הנ"ל שכתב דהמחמם את המים חייב, והרי הם נאכלים כמות שהם חיים ולמה חייב, וכתב ליישב דאין הכי נמי דמים חשיבי נאכלים כמות שהן חיים, ולא חייב על עצם בישולם, אלא על חימומם, שלגבי נקודה זאת לא חשיבי נאכלים חיים ולכן חייב, ועמד לדייק שזהו שכתב הרמב"ם לגבי מאכל המבשל, ולגבי מים המחמם.

וכן בתפארת ישראל כלכלת שבת כללי ל"ט מלאכות ס"ק י"א הקשה דהרמב"ם סותר את עצמו דפטר הרמב"ם פרק ט' דשבת ה"ג כל דבר שהוא טוב חי כמבושל, והרי הכא במים אדרבה יותר גרועים מבושלים מחיין, ולפטר כשבשלים, י"ל דהכא שאני שרוצה שיתהווה מהמים רוטב, ולזה צריך שיתבשלו.

וכן בפני יהושע שבת מ' ע"ב בד"ה ת"ר מביא כתב דהא דקתני התם בגמ' ת"ר מביא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה לא בשביל שיוחמו אלא בשביל שתפיג צינתו, הא דקתני בשביל שיוחמו ולא קתני בשביל שיבשלו, היינו משום דבמים אין הבישול ניכר כלל, וכן הפרי חדש יור"ד סי' ס"ח ס"ק י"ח נסתפק שם קצת אי שייך בישול דאורייתא במים והביא ג"כ סברא זו כיון שאין הבישול ניכר בהם.

ובשו"ת שואל ומשיב מהדורה תליתאה חלק א' סימן ר"ל כתב דהפרי חדש סימן ס"ח ס"ק ח"י נסתפק אי שייך במים משום בשול, ואני תמה דש"ס מפורש הוא בע"ז ל"ז מה מים שלא נשתנו מבריתן ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מבריתא ע"י האור ועיין בפני יהושע שבת מ' שכתב דלא שייך בשול משום דבמים אין הבישול ניכר כלל ואני כתבתי על הגליון דלכאורה גם במים ניכר הבישול שנשתנו ע"י הבישול כדאמרו בחולין דף ק"ה דיד סולדת אסור לנטילת ידים ועיין רש"י משום שבישלו ונשתנו, אמנם לפי מה דקיי"ל באו"ח סי' ק"ס דמים ראשונים אף שיד סולדת בהן נוטלין והיינו משום דלא נשתנו, ועיין בשו"ת דברי יציב חלק אורח חיים סימן קנ"ו מה שהרחיב בזה, ועיין בדעת תורה למהרש"ם סימן קי"ח.

ובספר שדה חמד כללים מערכת הבייתא אות צ"ה תמה על השואל ומשיב דפשיטא דיש בישול במים וכמו שהוכיח הפרי חדש הנ"ל מגמרא ומרמב"ם, וגם התפלא על הפני יהושע הנ"ל במה שפשוט בעיניו דאין בישול במים.

ולענין הלכה: פסק במשנה ברורה סימן ש"ח ס"א דיש חיוב גמור בבישול במים כמו בשאר דברים כיון דמשתבח ע"י הבישול.

"קול המעדנים"
אפשר לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה והגדה
שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחו"ל
במספר **079-5702714**
וכן קול הלשון ישיר **073-2951280**
וכן קול הדף **8-199-02640000**
מדור ווארט על הפרשה

איך היה יכול חכמים לאסור פת עכו"ם

הרי מפורש בתורה שמותר לאכול?

בפרשתן ב' כ"ח אוכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי.

איאת בגמ' ע"ז ל"ז ע"ב דמכאן ילפינן דבישול עכו"ם אסור, דמה מים שלא נשתנו אף ע"י בישול אף אוכל שלא נשתנה מותר, אבל אם היה שינוי דהיינו שהגוי בישל את זה אסור, ולמסקנא הגמ' בישול עכו"ם איסור דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא היא.

הנה ברביד הזהב בפרשתן הסביר דכוונת הגמ' שלא תקשה איך גזרו חכמים על שלקות, הרי מפורש בתורה להיתר שמותר שלקות, ובדבר המפורש בתורה להיתר אין כח ביד חכמים לאסור, כמו שכתב המאירי מגילה ד' ע"מ ב', וכן בטורי זהב אור"ח סימן תקפ"ח, וכן יור"ד סימן קי"ז, וכן חו"מ סימן ב' ע"ן תוס' ב"ב ע' ע"מ ב' לכן הסבירה הגמ' שרק במים מותר שלא נתשנה ברייתו.

ובתורת חיים ע"ז ל"ז ע"מ ב' **כתב:** דיש סמך מהאי קרא לאסור פת של עכו"ם מדנקט קרא אוכל בכסף תשברני ומתרגמינן עיבור ולא כתיב לחם בכסף תשברני ואכלתי ומים וגוי' דבכל מקום מזכיר הכתוב לחם בהדי מים כמו וברך את לחמך ואת מימך, משמע דלחם של עכו"ם אסור.

יש להקשות: מהא דכתוב אשר לא קדמו אתכם בלחם ומים, חזינן דהתורה מתירה פת עכו"ם, דאם אסור איזה טענה יש שלא הקדימו הרי מימילא אסור, אלא ש"מ להדיא שמותר, א"כ איך אסרו את זה, כך מקשה הכלי חמדה בפרשתן, וכן בשו"ת פני מבין אור"ח סימן קס"ח.

איכא כמה תרועים:

א. ע"פ מה שכתבו הפוסקים מובא בבית יוסף יור"ד סימן קי"ב דבשדה לא גזרו על פת עכו"ם ושם הרי היו ישראל במדבר, לפי הנ"ל אתי שפיר דלא הויא דבר המפורש בתורה שגם בישוב מותר, לכן היו יכולים לאסור, כך תירץ בכלי חמדה בפרשתן, וכן בשו"ת פני מבין אור"ח סימן קס"ח.

ב. ע"פ מה שיש לדקדק בשינוי בפסוקים דהכא נאמר רק אוכל ולא לחם, ושם כתיב על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ומים, ואפשר לתרץ ע"פ מה שכתבו הפוסקים שיש היתר לאכול פת עכו"ם ע"י בישול דבישול שלא ישראל מבטלו מתורת פת ונפקע ממנו איסורי דפת עכו"ם, לפי הנ"ל אתי שפיר דשם קאמר על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ואע"ג דהשתא כמו שהוא אסור באכילה, הרי איכא עצה להתיר ע"י בישול, משא"כ דאמרה תורה אוכל תשברי מאתם ואכלתם מוכרח לומר אוכל דאי אפשר לומר בזה פת דבזה לא מהני היתר אכילה אלא ע"י בישול ושוב לא הויא לחם וצדקו דברי התורת חיים דרמזו בקרא דעתידין חז"ל לגזור על פת עכו"ם, כך תירץ בכלי חמדה בפרשתן.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידינו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן
א] תרופה בשבת או בתשעה באב. יש להסתפק מה דינו של מי שיש לו מיחוש בעלמא שאינו בגדר חולה שאב"ס ואין לו היתר לקחת תרופות בש"ק, אבל יש לו צורך לקחת תרופה פעם אחת בכל המעת לעת, ואינו יכול למנוע מעצמו התרופה למשך יומיים מעש"ק עד מוצאי ת"ב, האם יבלע הגלולה בשבת אחה"צ שיש איסור דרבנן של גזירה משום שחיקת סממנים, או שיבלע התרופה בת"ב שכל האיסור האכילה בו הוא רק מדרבנן.

ב] זימון בתשעת הימים למי שאכל בשר ולמי שאכל חלב. **לאיש לדון,** באם שני בני אדם אוכלים בשר בתשעת הימים מחמת סעודת מצוה וכדו, ורוצים לזמן עם מי שאכל חלב, האם מצטרפים לזימון, והאם דין זה חלוק מכל השנה.

ג] תורה מותר ובשר אסור, ולהיפך באבל רגיל. יש לתמוה. מפני מה בשר ויין אסור בתשעת הימים ולימוד תורה מותר, ואילו באבלות על קרובים הוא להיפך, שמותר בבשר ויין ואסור בלימוד תורה!?

ד] יש לדון. האם מותר להכין בשבת מגילת איכה, האם מותר לאכול שהיא לו כח לצום, או שאסור מצד מכין.

ה] יש לדון. לקחת כדורים או טיפות של קלי צום בשבת זו מותר או אסור מצד איסור דרפואה בשבת וגזירה דשחיקת סממנין.

ו] יש לעיין האם מותר לטבול במקוה לתוספת קדושה בט' באב שחל בשבת, הרי קיי"ל דדברים שבצנעה נוהג.

ז] יש לעיין אם יבוא אליהו ביום א' שהוא צום ט"ב ויגיד שהמשיח יבוא ביום שני למחרת, האם יצומו בט' באב של שנה זו, או שכבר לא יצומו.

ח] חידה. איזה חילוק יש בין רחיצה של ערב שבת חזון רגילה, לרחיצה דערב שבת חזון שחל בו ת"ב ונדחה.

ט] חידה. היכן יש רמז בפרשה לאיסור דברים בטלים.

י] חידה. מתי נתקן ההלכה שכל מה שאומר לך בעה"ב עשה חוץ מצא.

יא] חידה. איזה דבר מהחמשה עינויים לא נוהג בט"ב שחל במוצ"ש רק עד שיאמר ברכו.

יב] חידה. מצות כיסוי הדם בתשעה באב מדוע ולמה נהגו כן.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכווי בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. **שימו לב חשוב מאוד:** קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, **וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה.** ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ו. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח אלול

הזוכים לחודשים אייר, סיון, תמוז:

- הרב שלמה זלמן כהן שליט"א קרית ספר
- הרב נפתלי יעקב שליט"א כולל קול יעקב
- הבחור אברהם מאיר יאשזעף נ"ו
- ישיבת שער יששכר דינוב קרית יואל מאנרא

מכתבים למערכת

רוצח שיוצא מערי מקלט האם מברך הגומל כמו יוצא מבית האסורים

מה שחקרתם ברצוח שיוצא מערי מקלט האם מברך הגומל כיוצא מבית האסורים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה דישיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עליית, אוצר הפוסקים סווראן
נראה להעיר, דאינו מברך, כיון שגרם ליכנס לערי מקלט במה שהרג אפילו בשוגג, וכתבו הפוסקים עיין שערי תשובה סימן רי"ט דאם גרם ליכנס למקום סכנה אינו מברך הגומל ושני הולכי מדבריות ויורדי הים, דהם מהגוהו על עולם ליכנס לאלו סכנות לצורך פרנסה וכדומה, אבל שאר סכנות שגרם או בבית האסורים שהיה כבילתו ע"י שיפדה עצמו בכסף ולא פדה עצמו אינו מברך הגומל, הכי נמי אע"פ שהרג בשוגג מ"מ הוא ליה להיוזר טפי שלא הרגו האדם על ידו וכיון שלא היה נזהר א"כ הוא כמביא עצמו שיבא לערי מקלט שהוא כותב האסורים, ועוד דיש אומרים דרק אם היה סכנה בבית האסורים מברך ע"יש בביאור הלכה שהאר"ך בזה אבל בערי מקלט בודאי לא הוא סכנה, ואדרבה זה מקלט להרוצח שלא יהרגו אותו גואל הדם לכן אינו מברך.

הרה"ג אהרן הכהן קוליק שליט"א פתח תקוה

נראה להעיר, לענין ברכת הגומל, כשיוצא מעיר מקלט לאחר מות כה"ג, אין לו לברך כיון שבערי מקלט היה מונג מגואל הדם, ואולם בכניסתו לערי מקלט יש לו לברך, דבעת מנוסתו הדרכים היו בשעת סכנה כדאמרינן בגמ' מכות י' ע"ב "אמר רב הונא רוצח שגלה לערי מקלט, ומצאו גואל הדם והרגו פטור" וכתבו האחרונים שלא למדנו שהותר לו להרגו אלא שאם הרגו פטור עיין מנחת חינוך מצוה ט"ז אות י"ח, ודברי יחזקאל ספרדוקא סי' כ"ב אות ח' וחז"ל חייב סימן ד"ה י"ח ק"י"י, ובלקוטים סימן כ"ג בסוגיא דף י' ע"ב ואף דתניא לעיל סי' ע"ב "ומסרין להן שני ת"ח, שמא יהרגו בדרך וידברו אליו", אמרינן לקמן בדף י' ע"ב "יתן מוסרין לו שני ת"ח, שמא יהרגו בדרך וידברו אליו, מאי לאו דמתרו ביה דאי קטיל בר קטלא הוא, לא, כדנתיא וידברו אליו דברים הראוים לו, אומרים לו אל תנהג בו מנהג שופכי דמים, בשגגה בא מעשה ליד; ר"מ אומר הוא מברך ע"י עצמו, שנאמר וזה דבר הרוצח, אמרו לו: הרבה שליחות עושה", וכן פסק הרמב"ם פ"ה הלכות רוצח ה"ח י' "כשמשיבין אותו מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יהרגו גואל הדם בדרך ואומרים להם אל תנהג בו מנהג שופכי דמים בשוגג בא מעשה לידו הלכה, רוצח בשגגה שהרגו גואל הדם חוף לתחום עיר מקלטו פטור שנתמך וכו' אין משפט מות. אחד ההורגו בדרך קודם שיכנס לערי מקלט או שהרגו בחזירתו עם השנים ששומרין אותו".

הרה"ג שלמה שטיינברג שליט"א בית שמש

נראה להעיר דהסיבה שמברך ביציאתו מבית האסורים, כיון שהיושב בבית האסורים של גויים בסכנת חיים הוא עומד שמא ידונו למיתה, והיו כדוגמת פורש לים המלחך במדבר שסכנת חיים הוא עומד - אבל ערי מקלט אינו מקום סכנה כל עיקר, ואדרבה היא מקום הצלתו ורפואתו. אלא שיש לדון שיברך הגומל בכניסתו לערי מקלט, על הצלתו מגואל הדם, וצ"ע.

הרה"ג יצחק קדמון שליט"א נוף איילון שעלבים

כאורה תלוי הדבר בשתי הדעות שהבאתי בביה"ל ברי"ט א' ד"ה חבש אם מברכים "הגומל" גם כשהיה חבש בבית האסורים ללא סכנת חיים לדעת האלהי רבה וברכי יוסף (שהובאו שם בביה"ל) דמברך גם אם היה חבש מחמת ממונו, א"כ גם היוצא מעיר מקלט מברך. משא"כ לדעת המגן אברהם דמברך רק כשהיה בסכנת מיתה, אבל אם "נגמר דינו שיישב בבית האסורין... ששייבת בית האסורין בעצמה הוא עונש, אפילו היה עלילה של נפשות, אפ"ה כשיצא מבית האסורין אינו מברך" וכו' גם כאן לכאוף אינו מברך, שהרי כשהיה בעיר מקלט לא היה בסכנה, משום שאסור לגואל הדם להורגו שם ואם נחששו שגואל הדם יכנס לערי מקלט ויהרגו, אע"פ שאסור לו לעשות כן, א"כ גם נכשיו לא יצא מכלל סכנה, שהרי יכול גואל הדם להורגו למרות שמת הכהן הגדול, אע"פ שאסור לו לעשות כן, וכיצד יברך הגומל.

אדם שנדר הנאה מחבירו בעל מלאכה האם מותר להשתמש בו כשמשלם לו

יש לחקור אדם שנדר הנאה מחבירו והוא בעל מלאכה האם מותר להשתמש בו משמלם לו דאינו נחשב שנהנה או דיילמא אפילו משמלם זה נקרא הנאה ואסור להשתמש בו.

הגאון הנפלא רבי ישראל שוורץ שליט"א

רב קהילת צאנז ביתר, דומ"צ אוצר הפוסקים, שערי הוראה, גוש שמונים, וראש כולל דברי חיים נראה להעיר, ממה שכתב המנחת חינוך מצוה תקי"ב בסופו דפועל שמודר הנאה מבעל הבית בהנאת מאכל מותר לאכול ממה שעושה, כיון דמשל שמים הוא אוכל ואינו אוכל משלו כלל, ומבואר דלמ"ד דמשלו הוא אוכל והוא חלק משכרו ותוספת על שכרו מקבל מ"מ אסור ואע"פ שהוא בשכר מ"מ אסור במודר הנאה, ויש להעיר, בדגמ"י בי"ב צ"ב ע"מ א' איבעיא להו פועל משלו הוא אוכל או משל שמים הוא אוכל למאי נפקא מינה דאמר תנו לאשתי ובני אי אמרת משלו הוא אוכל או אלא אי אמרת משל שמים הוא אוכל לדידה זכי ליה רחמנא לאשתו ובניו לא זכי להו רחמנא ע"כ ולמה לא קאמר בגמ' נפק"מ בפועל שמודר הנאה מבעל הבית בהנאת מאכל דלמ"ד דמשל שמים הוא אוכל מותר לאכול ממה שעושה, כיון שאינו אוכל משלו כלל, משא"כ למ"ד דמשלו הוא אוכל והוא חלק משכרו ותוספת על שכרו שמקבל מ"מ אסור, ואע"פ שהוא בזכר מ"מ אסור במדור הנאה ומשמע דלא מנחת חינוך.

אדם שנדר שאם ירד במשקל ע"י הדיאטה יתן אלף דולר לצדקה כמה השיעור שצריך לרדת

מה ששאלתם בשם שו"ת אגרות משה באדם שנדר שאם ירד במשקל ע"י הדיאטה יתן אלף דולר לצדקה כמה השיעור שצריך לרדת.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א נוויה

נראה להעיר, הנה בדרך כלל הרוצח נותן מטרם כמה אדם צריך לרדת כדי שיהיה השתפרות בבריאות, ולכאורה זה היה בדעת הנודר, שיתן אלף דולר אם הוא ירד במשקל לאותו שיעור שהרופא נתן לו.

אדם שנדר כסף לצדקה להלביש ערומים האם יכול לקנות תפילין לעני שאין לו תפילין
מה שדנתם בשם שו"ת המהרש"ם באדם שנדר כסף לצדקה להלביש ערומים האם יכול לקנות תפילין לעני שאין לו תפילין האם הוא בכלל מלבוש או דיילמא אינו יכול לקנות בזה תפילין.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה דישיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עליית, אוצר הפוסקים סווראן

נראה להעיר, מהא דאיתא בגמ' שבת ק"כ ע"מ א' דסבירא ליה לר"י דיכול להציל בשבת מפני הדליקה י"ח בגדים וע"יש בגמ' דחושב י"ח בגדים ואינו חושב התפילין א"כ משמע דתפילין לאו בכלל מלבוש.

הגאון מתתיהו ישראל הורוויץ שליט"א לייקווד מחבר ספר "אוצרות הים" על מסכת ברכות

נראה להעיר דבספר שלום ואמת על קיפור שלחן ערוך סי' י' אות ס"ו כתב דהיה עובדא אצל החת"ס בבא גאון א' לפרעשבורג והיה נצרך למעות לענין גדול, והיה מעורר הגבאים מכל החברות שייציעוהו במנה יפה. וענה הגבאי דחברה הכנסת כלה, שלעולם לא נתנה להוצאה אלא להכנסת כלה ואין נשנה היום לענין אחר. והשיב הח"ס תשובה וסמך על המד"ר ויתן על משה ככלתו מה מלה מקושטת כ"ד תכשיטים אף תלמוד חכם מקושט בכ"ד ספרים, וא"כ תלמוד חכם יש לו דין כלה, ונתנו לו כ"ה זהובים. ולמדנו מדבריו דאף דבלשון בני אדם רב המרחק בין הכנסת כלה ובין תמיכת חכמים ואף בלשון חז"ל לא נקרא כלה אלא שמקושט ככלה ובכ"ף הדמיון דלא כגוף הדבר ממש אע"פ עבד הו"ל עובדא להוציא כ"ה זהובים על סמך דר"ל, מכ"ש מבלביש ערומים דהתכלית הוא דבא עני עירום ויחף נותנים בגד ומנעלים כדי שלא יכסוף א"כ אם עומד לפנינו ערום ממצות תפילין אשר הוא שמלתו לעורו לבוש הנפש שלו ונקראו מלבושים בדברי חז"ל בודאי חובה ומצוה להלבישו ממועות הלבושת ערומים.

הרה"ג מנחם הופמן שליט"א

מה שהבאתם שופ"מ מהרש"ם שמצא סתירה בין הרשב"ם והרשב"א אם התפילין בכלל המלבושים או לא, ולדידי יראה, שאין הכרח שדברי הרשב"ם סותרים לדברי הרשב"א, דלעולם אימא לך דתרווייהו מודו שאין התפילין בכלל מלבוש, כלומר, שהנודר מן המלבוש, אין התפילין בכלל. וכמו כן, הנודר להלביש ערומים אינו יכול לקיים תנאו במה שיקנה תפילין לעני. וכדברי הרשב"א המפורשים שבמתנה ומכירה הולכין אחר לשון בני אדם, ובלשון בני אדם אין התפילין בכלל המלבושים, ואולם, כאשר אין המדובר בענין 'מלבוש' ולא בענין 'נכסים', רק בהא הוא דאמר רבינו הרשב"ם, שהתפילין, בהיותם מלבוש, הוה חלק מהנכסים. כלומר, כאשר יאמר האדם 'יהבו לי מלבוש', לא יהיו התפילין חלק ממלבושיו. אך, כאשר יאמר 'נתנו לי נכסי', בהא יהיו התפילין חלק 'ומנכסיו', שהרי גם הם ממלבושיו ומנכסיו, הוה אומר, כאשר אנו דנים כלפי מלבושיו, והנידון הוא אם התפילין בכלל מלבושיו, בהא אין התפילין בכלל. אך, כאשר הנידון הוא נכסיו הכלליים, בהא הוה אף התפילין בכלל הנכסים, כי כלפי כל נכסיו הוה התפילין בכלל מלבושיו, והבן החילוק.

דמדוע חייבים לשלם הנדבות שמנדבים בשעת עליה לתורה הרי הוא לא אומר שיתן

מה שהקשלתם בגליון הנפלא תורת המעשים שם הפוסקים דמדוע צריכים לשלם הבטחות שמבטיחים בעת עלייה לתורה הרי העולה לתורה לא אמר כלום שיתן, רק הגבאי אומר בעבור שיתן, והעולה לתורה אומר את הסכום, א"כ במה נתחייב, וכתבתם שאולי נודר צדקה בבית הכנסת מועיל מדין דתו.

הגאון שלמה שפיגל שליט"א ר"מ בישיבת מיר

נראה להעיר דבש"ל הקדוש שער האמונות אות שיתן תפילין כ"ד כתב בטור יורה דעה סימן ר"ג, שאם פוסקים צדקה רבבים וצריך לפסוק עמהם, יאמר 'בלא נדר', עכ"ל. ויש להסתפק בפירוש הלשון, אם הכוונה היא שיאמר מה שרוצה לפסוק וליתן, ויאמר סתם, אבל לא בדרך נדר, דהיינו שלא יאמר הנני נודר ליתן כך, או הכוונה היא שיאמר בהדיא בלא נדר, ויוציא בשפתיו: 'הנני רוצה ליתן זה אבל אני אומר בלי נדר'. ולפירוש הראשון תיבת 'יאמר' קאי על הפסיקה, ולפירוש השני תיבת 'יאמר' קאי איבלא נדר'. ונראה לי כפירוש השני, כי מן הסתם הוא בתורת נדר, אף על פי שאינו מזכיר נדר בהדיא, כדתנן נויר כ' ב' האומר הריני נויר ושמעו חבירי ואמר ואני, הוא גם כן נויר, ומבואר מסיום דבריו שאם הוא נמצא בציבור הולכים אחר הציבור, והסיבה שהולכים אחר הציבור היא מדין דתו, וזהו ראייה למה שכתבתם.

אדם שנדר ללמוד בלילה עד שעה קבוע כל יום וכשמזיזים את השעון עד מתי צריך ללמוד

מה שחקרתם בשם שו"ת שבט הלוי ח"ק ב' סימן ק"ח באדם שנדר ללמוד כל לילה עד שעה קבוע כשמזיזים את השעון עד מתי צריך ללמוד האם לפי הזמן שהיה בשעת נדרו או לפי הזמן החדש ופסק שמפרשים את דבריו לפי כוונתו.

הגאון משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

יש לציין מה שהעיר ע"כ הגר"י"פ פינהנדלר בשו"ת אבני יספה סימן ק"פ: שאלו נשלחה תשובות רבו, שהט"ז פסק סימן ר"ח שאם נשבע שלא יעשה יין למכור אע"פ שמוכח בכוונה שאפי' יין שעשה כבר לא ימכור, מ"מ כיון שא"א לפרש זה בדיבור מותר למכור יין העשוי מכבר, וכן הסכים ברע"א, וא"כ כיון שאי אפשר לפרש הלשון בשתי פנים, אלא שדעתו ללמוד עד השעה שנקראת שתיים עשרה וחצי, וכיון שנשנתה השם, אמרינן שכוונתו למה שקוראים בעת הזו. אולם הגר"מ גרוס דחה ראייתו מהט"ז וכתב דהתם כיון שהזכיר רק שלא יעשה אין נכלל מה דכבר עשה, משא"כ באופן דאמירת שתיים עשרה וחצי אינו אלא ביטוי לזמן לימודו שהיא שעתיים וחצי.

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרה"ג **מנדל רייכמן** שליט"א ירושלים

ליזכור רבבות

יהא רעוא שבזכות זיכור רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו

ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הגאון **ישראל זוסמן** שליט"א ירושלים

לעילוי נשמת אביו

הרה"ג **מרדכי אפרים פישל** בן הרב **שמעון אליעזר ז"ל**

נלבי"ו מנחם אבינו תתנ"ע ז"ל.